

Bijlage
Deze bijlage betreft de voorbeeldvoorselectie benoemd in fase 3. De voorbeeldvoorselectie is gebaseerd op de voorselectieadviezen benoemd in fase 3 en gemeenten kunnen dit voorbeeld gebruiken ter inspiratie. De inhoudelijke antwoorden op de overwegingen van deze voorbeeldvoorselectie zijn gevoelig voor veranderingen en moeten worden beschouwd als een momentopname. De tabel is als volgt te lezen:

De meest linker kolom bespreekt de overwegingen die worden onderzocht per alternatief. De overwegingen die zijn gemaakt en die gemeenten mee kunnen nemen in hun voorselecties zijn onderverdeeld in drie thema's en één overweging onder 'overige'. Voor meer uitleg van deze voorbeeldvoorselectie zie 'Fase 3: Het doel van de exitstrategie vaststellen'.

De eerste rij bevat alle alternatieven die zijn onderzocht tijdens het onderzoek voor dit artikel. De alternatieven zijn gevonden middels de bronvermelding in fase 3, 'Alternatieven identificeren', Tabel 1.

Overwegingen/Alternatieven	Nextcloud Office	OpenDesk	La Suite Numérique	LibreOffice	OnlyOffice	Nuclino	Cryptpad	Collabora Online
Is het alternatief betrokken bij een ander alternatief?	Ja, gebaseerd op de open source tool Collabora Online.	Ja, Nextcloud wordt gebruikt voor file storage van OpenDesk. De office suite van OpenDesk gebruikt ook Collabora Online en Cryptpad.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	Ja, Opendesk.	Ja, Opendesk.
Heeft het alternatief partners buiten de EU?	Ja, maar voor de ontwikkeling en het onderhouden van het alternatief door (niet-)EU partners zijn de bijdragen open source. https://nextcloud.com/design/ Verder heeft Nextcloud veel buitenlandse partners waar de klant voor kan kiezen om Nextcloud te hosten. Dit is een mogelijkheid geboden door Nextcloud zodat de klant data soevereiniteit kan behouden. https://nextcloud.com/service-providers/	Nee	Nee, het heeft een nauwe samenwerking met Nederland en Duitsland. https://www.numerique.gouv.fr/actualites/disc-over-frances-digital-public-innovations-at-vivatechnology/ Partners voor de producten worden benoemd in de productomschrijvingen: https://lasuite.numerique.gouv.fr/en Bijv. ProConnect, Matrix en Clever Cloud.	Ja, maar voor de ontwikkeling en het onderhouden van het alternatief door (niet-)EU partners zijn de bijdragen d.m.v. open source. https://nl.libreoffice.org/ontdek/libreoffice/ https://nl.libreoffice.org/ontdek/libreoffice/	ONLYOFFICE Docs Text Documents: vergelijkbaar met Microsoft Word. Spreadsheets: vergelijkbaar met Microsoft Excel. Slides: vergelijkbaar met Microsoft PowerPoint. Fillable Forms: vergelijkbaar met Microsoft Forms. PDF: vergelijkbaar met Adobe Acrobat Reader. E-Books: een e-book viewer, Microsoft heeft geen vergelijkbare applicatie. ONLYOFFICE DocSpace heeft meer bedrijfsfuncties. Echter dit is NIET open source. Text Documents: vergelijkbaar met Microsoft Word. Spreadsheets: vergelijkbaar met Microsoft Excel. Presentations: vergelijkbaar met Microsoft PowerPoint. Digital Forms: vergelijkbaar met Microsoft Forms. PDFs: vergelijkbaar	Ja, Nuclino maakt gebruik van meerdere subprocessors waarbij de VS betrokken is. https://www.nuclino.com/legal/subprocessors	Ja, maar voor de ontwikkeling en het onderhouden van het alternatief door (niet-)EU partners zijn de bijdragen d.m.v. open source. https://cryptpad.org/about/	Ja, maar voor de ontwikkeling en het onderhouden van het alternatief door (niet-)EU partners zijn de bijdragen open source. https://www.collaboraonline.com/about-us/ Verder heeft Collabora Online veel buitenlandse partners waar de klant voor kan kiezen om Collabora Online te hosten. Dit is een mogelijkheid geboden door Collabora Online zodat de klant het alternatief kan hosten binnen hun eigen geografische jurisdictie. https://www.collaboraonline.com/partners/

Heeft het alternatief investeerders buiten de EU? Maakt het alternatief gebruik van Deutsche Telekom? (Een vraag gebaseerd op: Bria et al., 2025) Maakt het alternatief gebruik van TIM (Telecom Italia Mobile)? (Een vraag gebaseerd op: Bria et al., 2025) Is het alternatief NIS2-conform? (of: er wordt gewerkt aan NIS2-conformiteit, geschatte tijdsperiode X aantal	met Adobe Acrobat Reader. Markdown files: Bekijk, maak en bewerk .md-bestanden. Microsoft heeft geen vergelijkbare applicatie. E-Books: een e-book viewer. Microsoft heeft geen vergelijkbare applicatie. Multimedia: vergelijkbaar met Microsoft OneDrive. Diagrams: vergelijkbaar met Microsoft Visio.							
	Nee	Nee	Nee, La Suite wordt voornamelijk door DINUM en ANCT, twee Franse overheidsorganen, ontwikkeld.	Nee, LibreOffice wordt ondersteund door een non-profit. https://blog.documentfoundation.org/blog/2025/08/25/libreoffice-25-8-background/	Nee	Nee, Nuclino is een niet-gefinancierd bedrijf. https://tracxn.com/d/companies/nuclino/_QeHhcMGY62f8M2KgJ8mg0QNWKPNQzeI9iHKWj6D6WWI	Ja, maar monetaire ondersteuning voor het alternatief door de (niet-)EU investeerder (Mozilla Open Source Support) is non-profit. https://cryptpad.org/about/	Nee
	Nee, Nextcloud gebruikt Deutsche Telekom niet in de infrastructuur van Nextcloud. Maar Nextcloud en Deutsche Telekom hebben een strategisch partnerschap om digitale soevereiniteit te bevorderen. https://www.telekom.com/en/media/media-information/archive/telekom-and-nextcloud-offer-collaboration-platform-615708 Nextcloud Office kan worden gebruikt zonder Deutsche Telekom te gebruiken.							
	Nee	Nee	Nee, La Suite gebruikt SecNumCloud kwalificatie waar een klant kan kiezen uit een service catalogue van Franse en mondiale cloudproviders. https://www.numerique.gouv.fr/offre-accompagnement/cloud-administrations/le-cloud-commercial/	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
	N.v.t.	N.v.t.	Nee, maar La Suite vereist wel een SecNumCloud kwalificatie. https://www.numerique	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

maanden/jaren. Of: er is een doel om NIS2-conform te worden in de toekomst, geschatte tijdsperiode X aantal maanden/jaren)

Is het alternatief ISO 27001-conform? (of: er wordt gewerkt aan ISO 27001-conformiteit, geschatte tijdsperiode X aantal maanden/jaren. Of: er is een doel om ISO 27001-conform te worden in de toekomst, geschatte tijdsperiode X aantal maanden/jaren)

Welke alternatieven voor M365-toepassingen, -systemen, -functies etc. biedt het alternatief?

			.gouv.fr/offre-accompagnement/cloud-administrations/la-doctrine-de-l%C3%A9tat/ "Hosted only on SecNumCloud certified infrastructures by ANSSI (French National Agency for the Security of Information Systems), the applications guarantee an optimal level of security in compliance with French digital sovereignty." https://lasuite.numerique.gouv.fr/en La Suite is in lijn met de nationale cybersecuritystrategie van Frankrijk.					
	Ja, maar certificering is niet bevestigd. Nextcloud voldoet aan industriestandaarden zoals ISO/IEC 27001-2013 en aan verwante normen, richtlijnen en beveiligingsprincipes. https://nextcloud.com/security/	Nee, maar er wordt gewerkt aan BSI IT-Grundschutz die de Duitse nationale norm voor IT-beveiliging is. Het heeft veel principes gemeen met ISO 27001 en kan een basis zijn om ISO 27001 gecertificeerd te worden.	Nee, zie bovenstaande overweging over NIS2.	N.v.t.	Ja, OnlyOffice beweert in overeenstemming te zijn met ISO 27001. Certificering is niet bevestigd. https://www.onlyoffice.com/images/templates/whitepapers/pdf/docs_datasheet_medical_3.pdf https://www.onlyoffice.com/images/templates/whitepapers/pdf/onlyoffice_datasheet_for_pharmaceutical_industry.pdf	Nee, maar Nuclino geeft aan samen te werken met infrastructure providers die wel conform zijn aan ISO 27001. https://www.nuclino.com/security	Nee, maar Cryptpad maakt gebruik van hosting via OVHCloud. OVHCloud hosting is ISO 27001 gecertificeerd. Het is ook SOC 1, SOC 2 en SOC 3 gecertificeerd. https://xwiki.com/en/Blog/guide-to-XWiki-hosting-solutions/	Collabora is de organisatie. Collabora Productivity als afdeling van Collabora ontwikkelt en onderhoudt Collabora Online. Collabora Productivity als afdeling is ISO 27001 gecertificeerd. https://www.collaboronline.com/security/
	Nextcloud Write: vergelijkbaar met Microsoft Word. Nextcloud Spreadsheet: vergelijkbaar met Microsoft Excel. Nextcloud Present: vergelijkbaar met Microsoft PowerPoint. Nextcloud Draw: vergelijkbaar met Microsoft Whiteboard.	OX Calendar: vergelijkbaar met Microsoft Calendar. Element by Matrix: vergelijkbaar met Microsoft Teams. OX Contacts: vergelijkbaar met Microsoft Outlook Contacts/People. Collabora Online: vergelijkbaar met Microsoft Word, Excel, PowerPoint. OX App Suite from Open-Xchange (including contacts and calendar): vergelijkbaar met Microsoft Outlook. Nextcloud, referring to Nextcloud Files:	Tchap: een berichtenapplicatie. Vergelijkbaar met MS Teams. France Transfert: een bestandsoverdrachtsservice, vergelijkbaar met WeTransfer. Docs: vergelijkbaar met Microsoft Word. Grist: vergelijkbaar met Microsoft Excel. Visio: een video conferentie applicatie. Vergelijkbaar met MS Teams. Messenger: vergelijkbaar met Microsoft Outlook. Fichiers: vergelijkbaar met Microsoft	Writer: Tekstverwerking, vergelijkbaar met Microsoft Word. Calc: Spreadsheets, vergelijkbaar met Microsoft Excel. Impress: Presentaties, vergelijkbaar met Microsoft PowerPoint. Draw: vectorafbeeldingen en stroomdiagrammen, vergelijkbaar met Microsoft Visio. Base: databases, vergelijkbaar met Microsoft Access. Maths: formule bewerken, vergelijkbaar met de formule-editor van	ONLYOFFICE Docs Text Documents: vergelijkbaar met Microsoft Word. Spreadsheets: vergelijkbaar met Microsoft Excel. Slides: vergelijkbaar met Microsoft PowerPoint. Fillable Forms: vergelijkbaar met Microsoft Forms. PDF: vergelijkbaar met Adobe Acrobat Reader. E-Books: een e-book viewer, Microsoft heeft geen vergelijkbare applicatie. ONLYOFFICE	Knowledge Base & Wiki, vergelijkbaar met SharePoint & OneNote. Document Creation & Collaboration, vergelijkbaar met Word & OneNote. Project & Task Management, vergelijkbaar met Planner, To Do & Lists. Verder zijn er nog specifieke diensten: game design, product management, engineering, hr, marketing en sales. Deze diensten zijn voornamelijk	Rich Text/Document: vergelijkbaar met Microsoft Word. Sheet: vergelijkbaar met Microsoft Excel. Code/Markdown: Microsoft heeft geen vergelijkbare applicatie. Kanban: vergelijkbaar met Planner en Lists. Presentation: vergelijkbaar met Microsoft PowerPoint. Diagram: vergelijkbaar met Microsoft Visio. Form: vergelijkbaar met Microsoft Forms. CryptDrive: vergelijkbaar met Microsoft OneDrive en SharePoint.	Collabora Writer: vergelijkbaar met Microsoft Word en Google Docs. Collabora Calc: vergelijkbaar met Microsoft Excel en Google Sheets. Collabora Impress: vergelijkbaar met Microsoft PowerPoint en Google Slides. Collabora Draw: vergelijkbaar met Microsoft Visio en Google Drawings.

Welke alternatieven voor M365-toepassingen, -systemen, -functies etc. worden huidig ontwikkeld door het alternatief?	vergelijkbaar met Microsoft SharePoint en OneDrive. Nubus by Univenton with interoperability with Keycloak or Active Directory: vergelijkbaar met Azure Active Directory (Entra ID) en Identity Management. CryptPad by XWiki: vergelijkbaar met Microsoft SharePoint en OneNote. OpenDesk's Notes app: vergelijkbaar met Microsoft OneNote en Sticky Notes. OpenProject: vergelijkbaar met Azure DevOps & Planner. Kanban boards, Gantt charts and flexible task management: meerdere tools voor task management. Nordeck (NeoToolsuite + OpenSpace): vergelijkbaar met Microsoft SharePoint en Teams.							
	OneDrive en SharePoint.							
	Microsoft die beschikbaar is in Word, Excel en PowerPoint.							
Welke alternatieven voor M365-toepassingen, -systemen, -functies etc. staan in de planning voor ontwikkeling door het alternatief?	DocSpace heeft meer bedrijfsfuncties. Echter dit is NIET open source. Text Documents: vergelijkbaar met Microsoft Word. Spreadsheets: vergelijkbaar met Microsoft Excel. Presentations: vergelijkbaar met Microsoft PowerPoint. Digital Forms: vergelijkbaar met Microsoft Forms. PDFs: vergelijkbaar met Adobe Acrobat Reader. Markdown files: Bekijk, maak en bewerk .md-bestanden. Microsoft heeft geen vergelijkbare applicatie. E-Books: een e-book viewer. Microsoft heeft geen vergelijkbare applicatie. Multimedia: vergelijkbaar met Microsoft OneDrive. Diagrams: vergelijkbaar met Microsoft Visio.							
	vergelijkbaar met SharePoint.							
Welke interoperabiliteitsmogel	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven worden ontwikkeld.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven worden ontwikkeld.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven worden ontwikkeld.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven worden ontwikkeld.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven worden ontwikkeld.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven worden ontwikkeld.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven worden ontwikkeld.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven worden ontwikkeld.
	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven staan in de planning voor ontwikkeling.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven staan in de planning voor ontwikkeling.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven staan in de planning voor ontwikkeling.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven staan in de planning voor ontwikkeling.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven staan in de planning voor ontwikkeling.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven staan in de planning voor ontwikkeling.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven staan in de planning voor ontwikkeling.	Huidig n.v.t., ondersteunende functies worden ontwikkeld voor al bestaande M365-applicatie alternatieven. Geen additionele M365-applicatie alternatieven staan in de planning voor ontwikkeling.
	Open source als interoperabiliteit. https://nextcloud.com/b	Open source als interoperabiliteit.	Open source als interoperabiliteit.	Open source als interoperabiliteit.	Open source als interoperabiliteit.	Nuclino kan integreren met andere ingebruikgenomen	Open source als interoperabiliteit.	Ondersteunt OpenDocument

ijkheden biedt het alternatief?	log/nextcloud-vs-microsoft-interopability-how-open-source-gets-it-right/ https://nl.libreoffice.org/ontdek/libreoffice/ com/contribute applicaties. https://help.nuclino.com/232c1978-apps-and-integrations https://cryptpad.org/about/ formats (voldoet aan ISO/IEC 26300)							
Maakt het alternatief gebruik van Open Source?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja	Ja
Beschikbaarheid van het alternatief	Kan on-premise worden gehost of worden gehost door een service provider partner die geselecteerd wordt door de klant. https://nextcloud.com/ecosystem/	Kan on-premise gehost worden en kan gehost worden door een gekozen service provider. https://www.opendesk.eu/en/operating-models	La Suite is ontworpen voor soevereign cloudhosting. On-premise hosting wordt niet benoemd.	LibreOffice biedt zelf geen cloudhostingdienst aan, de klant kan er zelf voor kiezen om een cloud versie van LibreOffice te gebruiken. Hiervoor moet een partnerbedrijf voor worden gebruikt zoals Collabora Online.	OnlyOffice biedt on-premise en in de cloud aan. https://www.onlyoffice.com/security Verder kan OnlyOffice als een volledige Workspace of als afzonderlijke ONLYOFFICE Docs, desktop- en mobiele editors worden gebruikt. https://www.onlyoffice.com/blog/2021/04/secure-robust-alternatives-to-microsoft-office-365	On-premise hosting wordt niet benoemd.	Kan on-premise worden gehost of via OVHCloud.	Kan on-premise worden gehost of worden geïntegreerd in platforms zoals Nextcloud, Moodle en WordPress.
Hoofdthema's van het alternatief	Privacy en digitale soevereiniteit.	GDPR, IT-Grundschutz en digitale soevereiniteit.	Digitale soevereiniteit en EU-standaarden.	Privacy en digitale soevereiniteit.	GDPR en HIPAA conform https://www.onlyoffice.com/security	GDPR https://www.nuclino.com/security	Privacy (GDPR) en digitale soevereiniteit.	Privacy (GDPR) en digitale soevereiniteit.
Voordelen van het alternatief (willekeurige voordelen tegengekomen tijdens onderzoek, er wordt niet actief gezocht naar specifieke voordelen)	Heeft een Hub die meer alternatieve applicaties biedt dan de benoemde alternatieve van Nextcloud Office. De Hub bevat Nextcloud Files (alternatief voor OneDrive), Nextcloud Talk (alternatief voor MS Teams), Nextcloud Groupware (alternatief voor Outlook) en Nextcloud Flow (alternatief voor Microsoft Power Automate). Nextcloud Assistant is afhankelijk van de keuze van de klant of het open source is en/of te vertrouwen is: https://nextcloud.com/blog/how-to-automate-tasks-with-open-source-ai-agent-tools-in-nextcloud-assistant/	Maakt gebruik van meerdere leveranciers voor meerdere producten. Hierdoor is een vendor-lock-in risico minder zwaar voor de klant.	Code base heeft een MIT-licentie https://github.com/suite-numerique	OpenPGP-encryptie: Documenten kunnen geëncrypt worden met user-managed keys. https://blog.documentfoundation.org/blog/2025/08/25/libreoffice-25-8-background/	Heeft een focus op het beschermen van medische data en dus ook op de omgang met persoonsgegevens. https://www.onlyoffice.com/security	Nuclino is transparant over de subverwerkers waar Nuclino gebruik van maakt. https://www.nuclino.com/legal/subprocessors	Cryptpad is transparant over hoe het financieel wordt ondersteund zonder beïnvloed te worden door investeerders. https://cryptpad.org/about/	Collabora biedt een rapport om hun product te vergelijken met M365: https://www.collaboronline.com/comparison/
Nice-to-have: Biedt het alternatief een zelfontwikkelde AI-agent die in de EU is gevestigd?		Nee	Ja, Albert. https://www.numerique.gouv.fr/offre-accompagnement/expertise-albert-ia-etat/	Nee	Nee	Ja, Sidekick. https://help.nuclino.com/1506f0b1-what-is-sidekick-ai	Nee	Nee
Nice-to-have: Biedt het alternatief een in de EU gevestigde AI-agent in een	Dit is afhankelijk van de klant en de modellen die worden gekozen door de klant.	N.v.t.	Ja, SecNumCloud als een digitale soevereine omgeving. https://www.numerique	N.v.t.	N.v.t.	Ja, volgens Nuclino wordt de content van de gebruiker niet gebruikt om de	N.v.t.	N.v.t.

gesloten/beveiligde
omgeving?

Verder is dit ook
afhankelijk van of de
gekozen modellen
lokaal worden gehost.

[https://nextcloud.com/
blog/first-open-source-
ai-assistant/](https://nextcloud.com/blog/first-open-source-ai-assistant/)

[https://nextcloud.com/b
log/how-to-automate-
tasks-with-open-
source-ai-agent-tools-
in-nextcloud-assistant/](https://nextcloud.com/blog/how-to-automate-tasks-with-open-source-ai-agent-tools-in-nextcloud-assistant/)

[https://nextcloud.com/b
log/nextcloud-ethical-
ai-rating/](https://nextcloud.com/blog/nextcloud-ethical-ai-rating/)

[.gouv.fr/offre-
accompagnement/exp
ertise-albert-ia-etat/](https://www.gouv.fr/offre-accompagnement-expertise-albert-ia-etat/)

machine learning-
modellen te trainen. De
content wordt ook niet
doorgestuurd naar
externe
modelproviders.
[https://help.nuclino.co
m/1506f0b1-what-is-
sidekick-ai](https://help.nuclino.com/1506f0b1-what-is-sidekick-ai)